

Ю. О. Сорока, Т. Г. Суббота, Т. М. Шеховцова

Новомиколаївка смт Запорізького району

НОВОМИКОЛАЇВКА – селище міського типу Запорізького (до липня 2020 – Новомиколаївського) району Запорізької області. У жовтні 2020 з Новомикол. селищ. (підпорядк. села Михайлівське й Острівське) та Веселогаїв., Зеленів., Новоіванків., Підгірнен., Софіїв., Сторчів., Терсян. і Трудової сільс. рад утвор. Новомикол. селищну об'єднану територіал. громаду (658 км², 11 426 осіб, 54 насел. пункти). Н. знаходиться на правому березі р. Верхня Терса (на лівому – с. Михайлівське; притока Вовчої, бас. Дніпра), за 66 км від Запоріжжя, 54 км від м. Оріхів, 38 км від м. Вільнянськ, 27 км від залізнич. ст. Гайчур (смт Тернувате; усі – Запоріз. обл.) та 30 км від смт Покровське (Дніпроп. обл.). Площа 9,15 км². За переписом насел. 2001, проживали 5783 особи (складає 96,6 % до 1989); станом на 1 січня 2020 – 5137 осіб; переважно українці. Проходить автомобіл. шлях Запоріжжя–Донецьк. Засн. 1790 вихідцями з с. Кочережки Павлогр. пов. Катеринослав. губ. (нині Павлогр. р-ну Дніпроп. обл.). Спочатку поселення також називали Кочережками або Новими Кочережками. 1813 освячено церкву св. Миколая (нині діє однойм. парафія), а село перейменовано на Н. 1802–1920, 1922–25 – у складі Катеринослав., 1920–21 – Олександрів., 1921–22 – Запоріз. губ.; 1805–1921 – Олександрів., 1921–23 – Запоріз. пов. Тривалий час Н. належала до Покров. волості. 1886 було 362 двори, проживали 2390 осіб. У цей період проводили 3 ярмарки на рік. Від кін. 19 ст. до 1923 – центр Новомикол. волості. На поч. 1-ї світової війни було 578 дворів, мешкали 3128 осіб, працювали 2 парові млини, олійниця, бондарня, столярна майстерня, діяли 2 земські та 2 церк.-парафіял. школи. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1923–30 – у складі Запоріз. округи; 1932–39 – Дніпроп., від 1939 – Запоріз. обл.; 1963–65 – Оріхів., 1965–66 – Вільнян., від 2020 – Запоріз. р-нів. 1923–62, 1967–2020 – райцентр. За Всесоюз. переписом насел. 1926, проживали 5 тис. осіб. 1929 на базі профшколи засн. зоотехнікум. Жит. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. 1937 в селі працювали електростанція, маслозавод, ремонтні майстерні, великий млин. Від 4 жовтня 1941 до 18 вересня 1943 – під нім. окупацією. Під час визволення Н. загинули 53 рад. воїни. На їхню честь на центр. площі споруджено мемор. комплекс. На фронтах 2-ї світової війни воювали 628 новомиколаївців, із них 274 були вбиті. Від 1957 – смт. 1979 мешкали 5532 особи. Нині працюють Новомикол. молокозавод, с.-

г. підприємства «Дельта», «Маяк» і «Терра». У Н. – 2 заг.-осв. школи, школа-інтернат, 2 дитсадки; Новомиколаївський історико-краєзнавчий музей, Будинок культури, б-ка; центр. лікарня. Друкують г. «Наше життя». Є стадіон ім. О. Андреева (був головою місц. колгоспу та зробив знач. внесок у його спорудження). Функціонують футбол. клуб «Таврія» і дит. клуб «Гарт». Від 1979 охороняють ботан. пам'ятку природи Цілинна ділянка біля річки Терса (3 га). Пам'ятки архітектури: навч. корпус і житл. будинок для вчителів земського 4-клас. училища на вул. Українська (1880-і рр.), гімназія на вул. Соборності (1910–12). Встановлено пам'ят. знак «Трактор ЧТЗ». Серед видат. уродженців – лікар-офтальмолог Н. Пасечникова, правознавець П. Сердюк, археолог Н. Бокій (вивчала історію скіфів); письменник, літературознавець М. Вишняк; живописець, засл. художник УРСР П. Білан, живописець, монументаліст А. Лимар; держ. і політ. діяч В. Фокін. З Н. пов'язані життя та діяльність живописця, графіка М. Добрянського і повного кавалера ордена Слави О. Кочерги.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Головатюк В. В день 200-летия Новониколаевки // Индустр. Запорожье. 1990, 5 окт.;
2. Новониколаевке – 200 лет // Там само. 1990, 29 окт.;
3. Козуб Є. Якщо любите селище: [Про відзначення 200-річчя Новомиколаївки] // Ленін. шляхом. 1990, 16 жовт.;
4. Подвійний ювілей святкує Новомиколаївка: [Району – 80 років] // Запоріж. правда. 2003, 20 верес.

Бібліографічний опис:

Новомиколаївка смт Запорізького району / Ю. О. Сорока, Т. Г. Суббота, Т. М. Шеховцова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-72441>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).